

RADNI ODNOSI

1. Zbog nerazumne duljine sudskog postupka, Ustavni sud može u korist podnositelja tužbe odrediti primjerenu naknadu zbog povrede ustavnog prava iz članka 29., stavka 1. Ustava Republike Hrvatske

Iz odluke:

Na temelju članka 63., stavka 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (N.N., br. 99/99., 29/02. – pročišćeni tekst), podnositelju ustavne tužbe Dinku Fiu iz Hvara, Lučica b.b., određuje se primjerena naknada zbog povrede ustavnog prava iz članka 29., stavka 1. Ustava Republike Hrvatske (N.N., br. 41/01. – pročišćeni tekst) u iznosu od 9.99,00 kn.

Iz obrazloženja:

Prvostupanjski parnični postupak započeo je 1976. godine tužbom podnositelja podnesenom Općinskom sudu u Splitu.

Ustavna tužba podnesena je dana 29. rujna 2003. godine, a do tog dana sudski postupak nije pravomoćno okončan, pa Ustavni sud utvrđuje da do dana podnošenja ustavne tužbe postupak u ovom predmetu ukupno traje oko dvadesetsedam (27) godina.

Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola broj: 1, 4, 6, 7, 11, 12 i 13 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 18/97., 6/99.; pročišćeni tekst - 8/99.; ispravak - 14/02. – u daljnjem tekstu: Zakon o potvrđivanju Konvencije)

stupio je na snagu dana 5. studenoga 1997. godine. Sukladno navedenom, konvencijsko pravo na donošenje sudske odluke u razumnom roku čini dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske od dana stupanja na snagu Zakona o potvrđivanju Konvencije (5. studenoga 1997.).

Ustavni sud ocijenio je da se u ovom slučaju pravno relevantnim razdobljem, sa stajališta povrede prava na donošenje sudske odluke u razumnom roku, smatra razdoblje od 5. studenoga 1997. godine (to jest od dana stupanja na snagu Zakona o potvrđivanju Konvencije) do 29. rujna 2003. godine (to jest do dana podnošenja ustavne tužbe podnositelja), što ukupno iznosi pet (5) godina, osam (8) mjeseci i dvadesetčetiri (24) dana.

Ustavni sud utvrđuje da je u ukupno razmatranom razdoblju općinski sud u Splitu donio pet presuda, a u pravno relevantnom razdoblju donio je jednu djelomičnu presudu i rješenje. Postupak je sada u tijeku pred sudom prvog stupnja.

Prema ocjeni ovog Suda, podnositelj ustavne tužbe, kao tužitelj u parničnom postupku, svojim ponašanjem nije pridonio duljini sudskog postupka.

Ustavni sud utvrđuje da se radi o djelomično složenom predmetu u kojem je potrebno provesti financijsko-knjigovodstveno vještačenje radi utvrđivanja visine tužbenog zahtjeva.

Ustavni sud utvrđuje da parnični postupak po tužbi podnositelja ukupno traje oko dvadeset-sedam godina, a u pravno relevantnom razdoblju traje pet godina i osam mjeseci.

Iz navoda i činjenica iznesenih u točki 2. obrazloženja ove odluke proizlazi da je sud prvog stupnja bio aktivan u radu, ali to ujedno ne znači i njegovu učinkovitost u predmetu podnositelja ustavne tužbe jer je sporni parnični predmet i dalje u postupku pred sudom prvog stupnja.

U odnosu na isticanje promjene raspravnog suca, ustavni sud napominje da je Europski sud za ljudska prava u više svojih presuda izrijekom utvrdio da su države-ugovornice obvezne organizirati svoje pravne poretke na način koji omogućava sudovima da ispune zahtjeve propisane člankom 6., stavkom 1. Europske konvencije, opetovano ističući naročitu važnost tog zahtjeva za pravilno i uredno vođenje sudskih postupaka (v., primjerice, presude Europskog suda u predmetima Buchholz protiv Njemačke od 6. svibnja 1981., Guincho protiv Portugala od 10. srpnja 1984., Union Alimentaria Sanders SA od 7. srpnja 1989., Brigandi protiv Italije od 19. veljače 1991. i dr.).

Imajući u vidu ukupnu duljinu postupka, sagledavajući pri tome postupak kao jedinstvenu cjelinu te izrazito neučinkovito postupanje suda, kojemu podnositelj nije pridonio svojim ponašanjem, u radnom sporu koji je po svakoj naravi hitan postupak, Ustavni sud smatra da je povrijeđeno pravo podnositelja na suđenje u razumnom roku, zajamčeno odredbom članka 29., stavka 1. Ustava.

Visinu naknade zbog povrede ustavnog prava na donošenje sudske odluke u razumnom roku Ustavni sud, u pravilu, određuje za razmatrano pravno relevantno razdoblje, uz iznimnu mogućnost uvažavanja nerazumno dugog razdoblja trajanja postupka i prije 5. studenoga 1997. godine. U konkretnom slučaju, Ustavni sud je kod određivanja visine naknade uzeo u obzir ukupnu duljinu postupka.

Pri utvrđivanju visine naknade, na temelju članka 63., stavka 3. Ustavnog zakona, Ustavni sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja, uz istodobno uvažavanje ukupnih gospodarskih i socijalnih prilika u Republici Hrvatskoj.

Ustavni sud RH, broj: U-III A-3046/2003. od 7. 7. 2005.

2. Radnik ima pravo na naknadu gubitka zarade zbog umirovljenja ako su na potpuni gubitak radne sposobnosti i stjecanje prava na invalidsku mirovinu kumulativno utjecale ranije bolesti i profesionalna bolest. Poslodavac je odgovoran radniku za naknadu štete koju radnik trpi zbog odlaska u mirovinu u opsegu utvrđenog postotka profesionalne bolesti.

Iz obrazloženja:

Tuženika valja stoga ponovno upozoriti da upravo iz zaključne ocjene sudsko-medicinskog vještaka jasno i nedvojbeno proizlazi da su na punu radnu nesposobnost i stjecanje uvjeta za umirovljenje utjecale bolesti i profesionalna bolest **kumulativno**, pri čemu profesionalna bolest, sama za sebe, ne bi predstavljala razlog za umirovljenje tužitelja zbog gubitka radne sposobnosti. Prema tome, pravilan je zaključak prvostupanjskog suda da su oba razloga, dakle ranije bolesti i ranije narušeno zdravstveno stanje tužitelja (u većem opsegu) te profesionalna bolest (u manjem opsegu) kumulativno doveli do potpunoga gubitka radne sposobnosti tužitelja i stjecanja prava na invalidsku mirovinu. Zbog toga se, suprotno tvrdnjama tuženika, mora zaključiti da postoji adekvatna uzročna veza između utvrđene profesionalne bolesti tužitelja i priznanja prava na invalidsku mirovinu, zbog čega je i pravilan zaključak prvostupanjskog suda da u opsegu utvrđenog postotka profesionalne bolesti postoji i odgovornost tuženika, kao poslodavca tužitelja, za naknadu štete koju tužitelj trpi zbog odlaska u invalidsku mirovinu.

Županijski sud u Varaždinu, Gž-1686/04-1 od 20.9.2004.

3. Razlog za izvanredni otkaz može biti sudjelovanje radnika u nezakonitom štrajku jer je to povreda ugovora o radu.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je utvrđenje nezakonitosti otkaza ugovora o radu tužitelja od 8. kolovoza 1996. godine, zahtjev tužitelja za sudski raskid ugovora o radu s danom 27. kolovoza 1996.

godine, te naknada štete zbog nezakonito danog otkaza ugovora o radu u iznosu od 13 prosječnih plaća.

Polazeći od utvrđenja:

- da je dana 30. srpnja 1996. godine tužitelj zajedno s ostalim radnicima tuženika odbio izvršavati poslove njegovog radnog mjesta i tako sudjelovao u nezakonito organiziranom štrajku,
- da je idućih 8 dana tužitelj nastavio nesmetano obavljati poslove svojeg radnog mjesta,
- da mu je 8. kolovoza 1996. godine tuženik uručio odluku o izvanrednom otkazu ugovora o radu zbog sudjelovanja u nezakonito organiziranom štrajku dana 30. srpnja 1996. godine, s time da tuženik nije prethodno omogućio tužitelju iznošenje obrane, a niti je tuženik dokazao da se o namjeri izvanrednog otkazivanja ugovora o radu savjetovao s radničkim vijećem.

Nižestupanjski sudovi su otkaz ugovora o radu tužitelju ocijenili nezakonitim, smatrajući da se u konkretnom slučaju sudjelovanje tuženika u nezakonito organiziranom štrajku ne može smatrati osobito teškom povredom radne obveze iz radnog odnosa, a zbog kojeg nastavak radnog odnosa više ne bi bio moguć, argumentirajući to činjenicom da je tužitelj idućih 8 dana nastavio nesmetano raditi kod tuženika.

Štrajk jest krajnje sredstvo pritiska sindikata na poslodavca radi zaštite i promicanja socijalnih i gospodarskih interesa radnika, zbog čega je Zakon o radu (N.N., br. 38/95., 54/95., 65/95., 102/98., 17/01., 82/01., 114/03., 123/03., 142/03. i 30/04. – dalje u tekstu: ZR) propisao uvjete pod kojima se štrajk može poduzimati. To pak znači da samo ako je štrajk organiziran u skladu s odredbama Zakona o radu, sudjelovanje radnika u njemu ne predstavlja povredu ugovora o radu (čl. 213., st.1. ZR-a).

U protivnom kada radnik sudjeluje u nezakonito organiziranom štrajku, takav postupak radnika ima obilježje osobito teške povrede obveze iz radnog odnosa koja predstavlja razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu iz čl. 107., st. 1. ZR-a. Stoga je pogrešna pravna ocjena

nižestupanjskih sudova da sudjelovanje tužitelja u nezakonito organiziranom štrajku ne bi bio razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu.

Vrhovni sud RH, rev. 387/04-2 od 2.2.2005.

4. Nije povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje ako je sudski postupak proveden na zakonit način.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama čl. 62., st. 1. i 2. Ustavnog zakona o ustavnom sudu Republike Hrvatske (N.N., broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst, u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), svatko može po iscrpljivanju dopuštenog pravnog puta podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Ustavna tužba nije pravno sredstvo u sustavu redovnih ili izvanrednih pravnih lijekova nego poseban institut za ocjenu pojedinačnih akata tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima radi zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom.

Slijedom navedenog, Ustavni sud tijekom postupka pružanja ustavnosudske zaštite, na temelju činjeničnog stanja utvrđenog u pravomoćno dovršenom postupku i unutar zahtjeva istaknutog u tužbi, utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama podnositelja došlo do ustavno nedopuštenog posezanja u njegova ustavna prava.

Ocjenjujući osnovanost ustavne tužbe sa stajališta čl. 29., st. 1. Ustava kojim se jamči pravo na pravično suđenje, Ustavni sud je utvrdio da osporenim odlukama podnositelju nije povrijeđeno navedeno ustavno pravo. Iz spisa Općinskog suda u Zagrebu razvidno je da je podnositelju omogućeno sudjelovanje u parničnom postupku, praćenje tijeka tog postupka, ulaganje pravnih

lijekova i poduzimanje drugih zakonom dopuštenih postupovnih radnji, a osporene odluke donesene su u skladu s mjerodavnim odredbama Zakona o parničnom postupku (N.N., broj 53/91., 91/92., 112/99. i 117/03., u daljnjem tekstu: ZPP).

Osvrćući se na podnositeljevu tvrdnju da nije saslušan kao stranka u postupku, valja istaknuti da saslušanje stranaka u parničnom postupku nije obveza nego ovlaštenje suda pred kojim se vodi postupak. Odredbom čl. 264., st. 2. ZPP-a propisano je da sud može odlučiti da se izvede

dokaz saslušanjem stranaka kad nema drugih dokaza ili kad unatoč izvedenim drugim dokazima ustanovi da je to potrebno za utvrđivanje važnih činjenica. Postupajući sukladno zakonskom ovlaštenju da odluči koje će dokaze provesti u parničnom postupku, prvostupanjski sud nije povrijedio podnositeljevo ustavno pravo na pravično suđenje.

Ustavni sud RH, broj: U-III-3105/2003. od 9.6. 2005.

*mr. sc. Rihard Gliha, dipl. iur.
Fakultet strojarstva i brodogradnje, Zagreb*